

Kunnanvaltuusto	§ 61	24.05.2021
Kunnanhallitus	§ 163	07.06.2021
Sivistyslautakunta	§ 53	09.11.2021
Sivistyslautakunta	§ 66	14.12.2021

Valtuustoaloite 24.5.2021: Englanninkielistä opetusta Mäntsälään

Kunnanvaltuusto 24.05.2021 § 61

Mäntsälän Puolesta valtuustoryhmä, Kokoomuksen valtuustoryhmä ja muut allekirjoittaneet esittivät seuraavan valtuustoaloitteen valtuuston kokouksessa 24.5.2021:

"Valtuustoaloite Englanninkielistä opetusta Mäntsälään

Lapsiystävällinen Mäntsälä kansainvälistyy vauhdilla. Kielitaidon oppiminen on tärkeää kaikille lapsille ja yhä tärkeämpi osa osaamista ja sivistystä. Mäntsälä on panostanut voimakkaasti uusiin koulurakennuksiin ja tämä on kunnan parhaita vetovoimatekijöitä. Niistä kuitenkin puuttuu mahdollisuus opiskella peruskoulu englannin kielellä. Mäntsälän Yrityskehitys on tehnyt hienoa työtä ja Mäntsälä vetää puoleensa isoja kansainvälisiä yrityksiä, jotka taas mahdollistavat kansainvälisten työntekijöiden asettumisen Mäntsälään. Vetovoimaa lisäisi tieto, että mukana muuttavat lapsiperheet voisivat opiskella englannin kielellä, pois lukien pakolliset suomen kielen opiskelut. On myös olemassa perheitä, joissa vanhemmat puhuvat eri kieliä ja yhteinen kieli saattaa olla pelkästään englantia.

Englanninkielinen opetus tarjoaa lapselle mahdollisuuden oppia vieraan kielen luontevaa käyttöä eri tilanteissa, laajempaa ja syvempää kielitaitoa ja kulttuurin tuntemusta.

Mäntsälässä on jo yli 25 vuoden ajan toiminut englanninkielinen leikkikoulu, ja kunnassa asuu yhä enemmän ulkomailla asuneita suomalaisia ja maahanmuuttajia.

Hyvinkään kaupungin englanninkieliset luokat ovat saavuttaneet suuren suosion, ja hakijamäärä on kasvanut vuosi vuodelta. Keravalta ja Tuusulasta on oltu myös Hyvinkäälle yhteydessä englanninkielisten luokkien järjestämisestä. Myös Lahdessa toimii Tiirismaan koulussa englanninkielinen opetus. Mäntsälä voi hakea toimintamalleja näiden toteutuksesta omaan opetukseensa ja Mäntsälän Montessori leikkikoulu on myös lupautunut auttamaan opetussuunnitelman laatimisessa.

Mäntsälän kunta ryhtyy selvittämään englanninkielisen opetuksen järjestämistä vuosiluokilla 1–6. Ensimmäiselle luokalle ei vaadita aikaisempaa englannin kielen taitoa, vaan lasta arvioidessa kartoitetaan kielellistä tietoisuutta (ettei lapselle ole kielellisen oppimisen haasteita) ja tarkastellaan yleistä olemista sekä keskittymistä vieraskielisessä ympäristössä.

Kunta nimeää hankkeelle koordinaattorin ja selvittää myös pystytäänkö englanninkielinen opetus järjestämään nykyisellä henkilöstöllä, vai tarvitseeko opetusta varten palkata lisää henkilöstöä. Mikäli tarve

henkilöstölle ilmenee, tuodaan se erikseen päätökseen syksyn talousarvion yhteydessä.

Mäntsälän Puolesta valtuustoryhmän, Kokoomuksen valtuustoryhmän ja allekirjoittaneiden yhteisaloite."

Päätös: Valtuusto päätti lähettää aloitteen kunnanhallitukselle valmisteltavaksi.

Liite 1. Aloite

Kunnanhallitus 07.06.2021 § 163

Kunnanjohtajan päätösesitys

Kunnanhallitus lähettää aloitteen kasvatus- ja sivistyslautakunnalle valmisteltavaksi.

Päätös: Hyväksyttiin esityksen mukaan.

Sivistyslautakunta 09.11.2021 § 53

Englanninkielistä opetusta Mäntsälään -valtuustoaloitteessa esitetään perusopetuksen suorittamismahdollisuutta englannin kielellä Mäntsälään sekä englanninkielisen opetuksen järjestämisen selvittämistä vuosiluokilla 1–6 (liite 1).

Mäntsälän perusopetuksen voimassa olevan kieliohjelman mukaan A-kielenä opiskellaan englantia vuosiluokalta 1 alkaen ja B1-kielenä ruotsia vuosiluokalta 6 alkaen. Lisäksi oppilaan on mahdollista valita vapaaehtoiseksi valinnaiseksi aineeksi espanjan, ranskan, saksan tai venäjän kieli vuosiluokilla 8 ja 9.

Perusopetuslain mukaan erillisessä opetusryhmässä tai koulussa opetus voidaan antaa pääosin tai kokonaan muulla kielellä. Vaade opetuksen järjestämisestä erillisessä opetusryhmässä tai koulussa luo uuden henkilöstön rekrytointitarpeen, sillä englanninkielistä opetusta ei pystyttäisi järjestämään nykyisellä henkilöstöllä. Myös muodollisesti pätevän englannin kielellä opettavan opetushenkilöstön rekrytoinnissa voi olla haastetta.

Liitteessä 2 on esitetty tarkemmat kuvaukset järjestämismahdollisuuksista sekä niihin liittyvät henkilöstökululaskelmat. Esitetyissä henkilöstökululaskelmassa ei ole huomioitu kaikkia englanninkielisen opetuksen aiheuttamia lisäkuluja. Henkilöstökuluista puuttuvat esimerkiksi koordinaattorin, erityisopettajan, ohjaajien ja oppilashuoltohenkilökunnan kuluerät. Lisäksi menoja aiheutuu mm. tilakustannuksista (enimmillään 3–6 luokkatilaa, jos opetus tarjotaan yhdellä koululla), koulukuljetuksesta, ruokailusta ym.

Koulukuljetuskustannusten lisäyksen suuruuteen vaikuttaa merkittävästi

se, määritelläänkö englanninkielinen opetus ensisijaisen (kuljetusoikeus) vai toissijaisen (ei kuljetusoikeutta) oppilaaksioton piiriin kuuluvaksi ja kuinka monella koululla opetusta mahdollisesti järjestetään Englanninkielisen opetuksen järjestäminen on kunnalle vapaaehtoista. Säästötarvelanteessa ensimmäisinä tarkastelun alle joutuvat vapaaehtoiset opetuksen järjestämistavat, sillä lakisääteisesti toteutettaviin ei voida puuttua.

Valtuustoaloite englanninkielistä opetusta Mäntsälään esittää englanninkielisen perusopetuksen järjestämistä vuosiluokilla 1–6. Alaluokilla englanninkieliseen opetukseen osallistuminen tulee kuitenkin huomioida yhä oppilaiden siirtyessä yläluokille 7–9. Valitusta opetuksen järjestämisen ja pedagogiikan ratkaisuihin riippuu, millaiset kustannusvaikutukset englanninkielisellä opetuksella on yläluokkien kielenopetuksen järjestämiseen.

(Valmistelija / lisätietoja: opetuksen asiantuntija Leena Lemiläinen-Honkanen, sähköposti leena.lemilainen-honkanen(@)mantsala.fi / opetuspäällikkö Janne Mäkinen, sähköposti janne.makinen(@)mantsala.fi)

Palvelualuejohtajan päätösesitys:

Sivistyslautakunta päättää hyväksyä esitetyn selvityksen aloitteen johdosta ja esittää kunnanhallitukselle ja edelleen valtuustolle, että valtuusto päättää katsoa Mäntsälän puolesta valtuustoryhmän, kokoomuksen valtuustoryhmän ja muiden allekirjoittaneiden aloitteen 24.5.2021 tulleen käsitellyksi.

Käsittely:

Käsittelyn aikana jäsen Päivi Koski teki muutosesityksen, että englanninkielisen opetuksen valmistelu aloitetaan Mäntsälässä.

Esitystä ei kannatettu.

Käsittelyn aikana jäsen Heidi Hoffman teki esityksen, että asia palautetaan valmisteltavaksi.

Jäsen Eerik Brusila kannatti esitystä.

Käsittelyn aikana palvelualuejohtaja muutti päätösehdotustaan käydyn keskustelun perusteella seuraavasti:

Sivistyslautakunta päättää palauttaa aloitteen valmisteluun ja käsitellä sen joulukuun kokouksessa, jossa lautakunta kiinnittää huomiota erityisesti opetuksen kustannuksiin ja opetusjärjestelyihin.

Puheenjohtaja tiedusteli lautakunnan jäsenten kantaa siihen, että asia palautetaan valmisteluun. Esitys sopi lautakunnan jäsenille.

Päätös:

Puheenjohtaja totesi asiaa lautakunnalta tiedusteltuaan lautakunnan yksimielisesti hyväksyneen palvelualuejohtajan muutetun päätösesityksen. Sivistyslautakunta palauttaa aloitteen valmisteluun ja käsittelee sen joulukuun kokouksessa, jossa lautakunta kiinnittää huomiota erityisesti

opetuksen kustannuksiin ja opetusjärjestelyihin.

Liite 1. Aloite

Liite 2. Kieliohjelma, opetussuunnitelman laajennetun vieraiden kielten opetuksen mahdollisuudet ja englanninkielinen opetus

Sivistyslautakunta 14.12.2021 § 66

Sivistyslautakunta palautti kokouksessa 9.11.2021 valmisteluun Englanninkielistä opetusta Mäntsälään -valtuustoaloitteen (liite 1) opetusjärjestelyiden ja taloustietojen osalta.

Opetusjärjestelyt

Kuuma-kunnissa ja pääkaupunkiseudulla järjestetään englanninkielistä opetusta neljässä kunnassa: Espoossa, Helsingissä, Hyvinkäällä ja Vantaalla. Englanninkieliseen opetukseen pyritään valintakokeella, jolla kartoitetaan oppilaiden kielellisiä valmiuksia ja kielenoppimiskykyä. Ainoastaan muutamissa kouluissa (IB, kansainväliset koulut) edellytetään 1. vuosiluokalle pyrkivältä englannin kielen taitoa.

Espoossa ja Helsingissä englanninkieliseen opetukseen otetaan oman kunnan oppilaita. Hyvinkäällä ja Vantaalla myös vieraskuntalaisia hyväksytään opetukseen, Vantaalla vantaalaiset ovat ensisijalla oppilaaksiotossa. Tyypillisesti englanninkielinen opetus katsotaan valintakokeen vuoksi toissijaiseksi oppilaaksiotoksi, eivätkä sen oppilaat eivät ole koulukuljetusetuuden piirissä.

Ainoastaan muutamassa koulussa (Helsingin eurooppalainen ja Helsingin kansainvälinen koulu) opetus järjestetään muulla tavoin kuin perusopetuslain ja opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti, esimerkiksi Helsingin Eurooppalaisessa koulussa Eurooppalaisten koulujen verkoston oman opetussuunnitelman mukaisesti joko englannin, ranskan tai suomen kielellä.

Suomessa opetus toteutetaan tavanomaisesti perusopetuslain ja suomalaisen opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti. Perusopetuslaki määrittelee englanninkielisen opetuksen toteutettavaksi erillisessä opetusryhmässä tai koulussa. Tällaisessa ryhmässä opetus voidaan antaa pääosin tai kokonaan englannin kielellä. Toisella kielellä opiskelu ei saa vaarantaa oppilaan mahdollisuuksia seurata opetusta (Perusopetuslaki 826/1998 10 §.) Myös englannin kielellä opiskeltaessa oppilaalla tulee olla mahdollisuus saavuttaa perusopetuksen päättötodistuksen edellyttämät tiedot ja taidot. Opetussuunnitelman perusteet määrittelee englanninkielisen opetuksen toteuttamistavan joko laajana kaksikielisenä tai suppeampana nk. kielirikasteisena opetuksena. Liitteeseen 2 on taulukoitu julkisista lähteistä kuntien kotisivuilta Uudenmaan kuntien englanninkielisen ja kaksikielisen englanti-suomi opetuksen tarjontaa.

Lisäksi lähialueilla englanninkielistä opetusta tarjotaan laajamittaisena kaksikielisenä englanti-suomi-opetuksena Lahdessa Tiirismaan koulussa.

Tärkeää on, että englanninkielisen opetuksen järjestämistä pohdittaessa tarkastellaan oppilaan koko koulupolkua jatko-opiskelumahdollisuuksien näkökulmasta. Suomalaiseen koulutusjärjestelmään sisältyy ajatus jatkuvan opiskelun mahdollisuudesta. Sen vuoksi oppilaan koulupolku ei saa sulkeutua nivelvaiheissa, esimerkiksi vuosiluokalle 7 siirryttäessä tai toisen asteen koulutukseen hakeuduttaessa, vaan hänellä tulee aina olla mahdollisuus jatkaa opintojaan aina korkea-asteelle saakka.

Edellä mainittuun seikkaan perustuen myös Mäntsälän nuorisovaltuuston kannanotto kokonaan englanninkieliseen opetukseen alakouluille on epäilevä: erityisesti jatkossa yläluokilla esimerkiksi esseevastausten tekeminen yhtäkkiä suomeksi vaikuttaa haasteelliselta, jos opetus on alaluokilla ollut englanniksi. Sinänsä nuorisovaltuusto suhtautuu englannin kielen opetuksen lisäämiseen ja varhentamiseen leikkilisyys muistaen myönteisesti (sähköposti 26.11.2021).

Talous

Englanninkielisen opetuksen järjestämisen kustannukset riippuvat opetuksen järjestämistavasta ja -paikasta sekä oppilaaksioton määrittelystä. Kokonaan englanninkielisen opetuksen sekä laajamittaisen tai suppeamman kaksikielisen opetuksen lisäkustannukset syntyvät pääsääntöisesti erillisen opetusryhmän vaateesta.

Henkilöstökulut

Englanninkielisen opetuksen järjestämisen laskennalliset lisäkulut syntyvät siitä tosiasiaista, että luokalle kerätään oppilaita useista eri kouluista, ja heidän opettamisensa erillisessä englanninkielisessä luokassa edellyttää omaa luokanopettajaa, joka kykenee ja haluaa opettaa oppiaineita englannin kielellä. Lähikouluun suomenkieliseen opetukseen jäävät oppilaat tarvitsevat edelleen oman luokanopettajansa, joten oppilaan siirtyminen englanninkieliseen luokkaan ei vähennä suomen kielellä opettavien luokanopettajien tarvetta.

Luokanopettajakulut on kuvattu tarkemmin lautakunnalle 9.11. esitettyssä taulukossa. Muun henkilökunnan tarve ja lisäkulut ovat haasteellisia ilmoittaa ja puhtaasti laskennallisia, sillä se, mikä osuus yhden työntekijän luokkaan kohdentuvasta työstä tosiasiallisesti toteutuu, on mahdotonta tietää ennakolta ilman tietoa siitä, ketkä ovat kyseisen luokan oppilaita.

- englanninkielisen/kaksikielisen luokan luokanopettaja n. 50 000 €/vuosi (opettajan laskennallinen palkka sivukuluineen)

Seuraavaksi luetellut kulut ovat mahdollisia lisäkustannuksia, jotka tulevat kuluriskinä ottaa huomioon. Nämä ovat laskennallisia kustannuksia, joiden tosiasiallista toteutumista ei tässä vaiheessa voida todeta. Kustannukset voivat toteutua kokonaisuudessaan tai osittaisina. Kaikki lisäkustannukset on esitetty vuosittaisena kokonaiskustannuksena tai arvioituina opetustuntikuluina.

- Suomenkielen opetuksen järjestäminen kahtena eri oppimääränä:

- suomenkieli ja kirjallisuus sekä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus (3-7 vvt per perusopetuksen vuosiluokka, 1 vvt n. 2000 €)
erityisopettaja n. 50 000 €/vuosi (opettajan laskennallinen palkka sivukuluineen)
- oppilashuollon (psykologi, kuraattori) lisäkustannukset: psykologi 60 000–64 800 €/vuosi (psykologin laskennallinen palkka sivukuluineen); Mäntsälän kuraattoripalvelut on jo nyt mitoitettu tulossa olevan lakimuutoksen 670 oppilasta/kuraattori mukaisesti (kuraattorin laskennallinen vuosipalkka sivukuluineen on noin 30 000 €/vuosi)
 - koulunkäynninohjaajan lisäkustannukset riippuvat siitä, kuinka paljon avustajapalveluita englanninkielisiin luokkiin tarvitaan ja onko luokalle valituilla oppilailta tarvetta kohdennettuun avustajapalveluun. Yhden koulunkäynninohjaajan laskennallinen vuosipalkka sivukuluineen on 25 000 €.

Muut kulut:

- tilakustannukset (ryhmämäärän mukainen lisätilatarve)
- kuljetuskustannukset (keskimääräinen kuljetuskustannus 6,15 €/vrk/oppilas vuonna 2020; oppilaskohtainen vaihteluväli on suuri kulkumuodosta, etäisyydestä ja muiden oppilaiden kuljetusten yhdistämismahdollisuudesta riippuen)

Mikäli englanninkieliseen opetukseen tavoiteltaisiin kustannusneutraaliutta avaamalla vieraskuntalaisille oikeus hakeutua opetukseen, opetuksen sijaintipaikan ja koulukuljetusetuusoikeuden määrittely ovat merkittäviä vetovoimatekijöitä. Sijoittamalla opetus Hepolan kouluun olisi mahdollista houkuttaa junamatkustajia Z-junan kulkureitiltä vastaavasti kuin Hyvinkään Aseman koulu R-junan reitillä, toisaalta opetuksen sijoittuminen pohjoiselle oppilaaksiottoalueelle rajaa mahdollisuuksia etelä-Mäntsälän oppilaaksiottoalueella Kellokosken ja Tuusulan alueen oppilaiden houkuttelemiseksi.

Valtionosuuden perusosan määrä vuonna 2021 on 7 113 € (20.9. oppilastilanteen mukaisesti). Mikäli tosiasialliset vuosiluokan opetuksen järjestämisen lisäkustannukset rajautuisivat opettajan palkkioon 50 000 €, tämä tarkoittaisi vähintään seitsemän ulkopaikkakuntalaisen oppilaan houkuttelemista vuosittain 20.9. mennessä /vuosiluokka.

Mikäli englanninkieliseen opetukseen otettaisiin vieraskuntalaisia oppilaita, heidän sisäänottomääränsä todennäköisesti vaihtelisi vuosittain ja sitä olisi vaikea ennakoida. Lisäksi oppilaiden vaihtuvuus englanninkielisessä opetuksessa esimerkiksi Hyvinkäällä on ollut suomenkielistä luokkaopetusta suurempaa. Erityisesti vuosiluokille 2–6 potentiaalista hakijamäärää kaventaa väistämättä englannin kielen osaamisvaade.

Lisäksi päätöksenteon yhteydessä on syytä muistaa säästötarvetilanteet. Niissä ensimmäisinä tarkastelun alle joutuvat vapaaehtoiset opetuksen järjestämistavat, sillä lakisääteisin ei voida puuttua.

Lisäksi

Englanninkielistä työvoimaa on Uudenmaan alueella tällä hetkellä hyvin saatavilla myös kouluihin, mutta muodollisesti pätevän englannin kielellä opettavan henkilöstön rekrytoinnissa esiintyy haastetta. Erityisen vaikeaa tämä on, jos tavoitteena on rekrytoida henkilö useampaan tehtäväkuvaan esimerkiksi luokanopetus ja erityisopetus.

(Valmistelija / lisätietoja: opetuksen asiantuntija Leena Lemiläinen-Honkanen, sähköposti leena.lemilainen-honkanen(@)mantsala.fi)

Palvelualuejohtajan päätösesitys:

Sivistyslautakunta päättää hyväksyä esitetyn selvityksen aloitteen johdosta ja esittää kunnanhallitukselle ja edelleen kunnanvaltuustolle, että valtuusto päättää katsoa Mäntsälän puolesta valtuustoryhmän, kokoomuksen valtuustoryhmän ja muiden allekirjoittaneiden aloitteen 24.5.2021 tulleen käsitellyksi.

Päätös: Sivistyslautakunta päätti hyväksyä esityksen.

Liite 1. Aloite

Liite 2. Uudenmaan kuntien englanninkielisen ja kaksikielisen englanti-suomi -opetuksen tarjontaa